

gdje je Lenjin boravio u razdoblju od 1912. do 1914. u Krakovu, Bialy Dunajecu, Poroninu, Nowy Targu, te na brdu Rysy u Visokim Tatrarna.

Rosa Herzberg daje svoj prilog u opisu Muzeja Blankenburg (Harz), koji je među mnogim gradskim i zavičajnim muzejima u DDR-u uzet kao primjer. U ovom zavičajnom muzeju prikazan je tipičan tok uspona kršćanske i svjetske moći od srednjeg vijeka do cvatuće moći kapitalizma, te ratnih razaranja. Prikazana je socijalna i kulturna struktura prošlosti jedne male njemačke kneževine. Raznim vidovima življenja i djelovanja prikazano je razdoblje feudalizma, kapitalizma, imperijalizma te socijalistička sadašnjost.

Wilhelm Ennenbach daje svoj prilog o prvom časopisu koji se bavi općim muzeološkim pitanjima na njemačkom jeziku, a koji je izlazio od 1878. do 1885. godine u Dresdenu pod naslovom »Časopis za muzeologiju i umjetničke starine kao i srodne znanosti« (Zeitschrift für Museologie und Antiquitäten kunde sowie verwandte Wissenschaften). Osim priloga o predmetima umjetničkih zbirki i kulturnoj historiji muzeja, obrađivala su se i stručna pitanja iz muzeologije kao: društvena uloga muzeja, uređenje novih muzeja, te su vođene rasprave o samoj svrsi izlaženja jednog stručnog muzeološkog časopisa.

Slijede članci iz preparatorske i restauratorske prakse, te varijabile.

■ Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, Tuzla, knjiga XIV, 1982.

Časopis »Članci i građa« (knjiga XIV, 1982) Muzeja istočne Bosne, Tuzla, donosi referate održane povodom »Okruglog stola« posvećenog promociji knjige »Generalni štrajk rudara BiH i husinska buna 1920.«. Cijelim nizom članaka autori razrađuju specifičnosti razvoja radničkog pokreta BiH, napose tuzlanskog područja, do generalnog štrajka i husinske bune 1920. Iznose se politološke i sociološke dimenzije husinske bune, odjeci u građanskoj štampi toga vremena, te mjesto husinske bune u suvremenoj jugoslavenskoj historiografiji.

Članci u drugom dijelu časopisa iznose rezultate arheoloških istraživanja, te proučavanja narodnih običaja bosanske Posavine. Na kraju nalazi se prikaz posvećen trideset i petoj

obljetnici rada Muzeja istočne Bosne i dvadeset i petoj obljetnici izlaženja časopisa »Članci i građa«. Slijede prikazi novoizdale literature i izložbe »Tradicionalno tuzlansko zanatstvo«. M. H.

■ Splitska kronika

Danica Božić-Bužančić

Privatni i društveni život Splita u 18. stoljeću«

»Školska knjiga«, Zagreb, 1982.

Salih Isaac

Imenujući urbanu mapu Splita (Stari grad unutar Dioklecijanove palače i Novi grad zapadno od nje, te predgrađa: Veli Varoš, Lučac, Dobri i Manuš), kojom mu uokviruje demografsku razglednicu, precrtanu iz izvješća splitskog kneza i kapetana Antonija Baseggija (»Broj njegovih stanovnika skupa s onima iz predgrađa dosiže 4000. Stanovnici splitskog područja dosižu također toliki broj. Među njima ima 1600 ljudi sposobnih za oružje, jakih i otpornih. Dijele se na četiri klase: to su crkvene osobe, plemići, građani i puk.«), Danica Božić-Bužančić uprostoruje splitsku kroniku i, već ovremenjenoj zadatim kronološkim okvirima 18. stoljeća, razvija joj udvojeni tijek kao presjek kroz privatni i društveni život. Nižući i slažući podatke iz spisa znamenitih Splitsana, Božićeva postupno rekonstruira sliku tadašnjeg Splita koji je, sudeći po zapisima Julija Bajamontija, bio »grad zbog svog položaja i drugih razloga veoma podesan za trgovinu«, ali ne i bogat, jer — »Svi smo u Dalmaciji siromasi. Polja su kamenita, skućena i malo ima korisnog prostora. Stoga ne mogu dati obilan plod, koji bi omogućio luksuz, obilje i dokonost« — pisao je splitski pjesnik Jerolim Kavanjanin.

Privatni život tadašnjih Splitsana osvjetljuje se iscrpnim prikazima njihova stanovanja i odjevanja, počam od opisa arhitektonskog sklopa kuće do popisa imutka i odjeća vlasnika (plemića, bogatijih građana i pućana, žena i djece, čak i kućnih pomoćnica), pri čemu se bogatim spiskovima iscrpno evidentira kompletan kućni inventar: od posoblja do predmeta uporabne namjene, čiji etnografski portreti bivaju potpisani i izvornim nazivljem (primjerice: »tondi« i »piatti« — tanjuri od majolike, »manopole« — polurukavice, »capotto« — ogrtač, »jopundžeta« — kišna kabanica,

»colarina« — kravata i sl.). Razlikujući dva tipa odjeća — pućki, dinarski i suvremeni, europski, ponajčešće međusobno prepletena (pokadšto obilježena i turskim utjecajima: zamberluk i mahrama), radoznom tragalačkom peru Božićeve ne promiče ni kozmetički pribor (mirisne vodice i ciparski puder), niti boje u modi (zelena, modra i plava), te nazivlje najpopularnijih tkanina (»zmajeva krv«, »sok od trave«), kao i detaljni opisi nakita, koji se izrađivao u sedam zlatarni.

Hoteći biti što vjerodostojnijom, Božićeva poseže za autentičnim podacima, crpeći ih iz najrazličitijih izvora, poglavito arhivalija: ugovori o mirazu sklopljeni između ženika i obitelji udavače (udavača Milesi i Dinka Kappograso — Kavanjanin) zapisi i popisi (popis oružja »sergente« Ante Albertija, sastavljen 1736. godine; popis miraza Marjete Kavanjanin; popis predmeta kontea Ante Tartaglie, koji su 1784. bili dani na raskuživanje) matrikule, k tomu još — slikovna građa (sačuvani portret pjesnika Kavanjanina), literarne ilustracije kao posvjedočenja (Kavanjaninovi stihovni opisi), stvarajući pri tome svojevrsan »imenik« kojim »proživlje« građane, vežući ih za status (strankinja Anndrijana Conomo, Jakica Luchieri iz Venecije, kućna pomoćnica u kući obitelji Tartaglia), za obrt (zlatari Karlo Gelmin i Oktavije Kerubini), za trgovinu (Židovi), za imutak (zrcala i sagovi u kući Alberti, predmeti osmanskog podrijetla kod Ivanice Domić), za posjedovanje rijetkih stvari (glavalo je samo zabilježeno u kući I. Ugolinija; muf Izabele Kavanjanin; »capotto« u kući Nikole Foscolo), što se počesto i brojčano precizira (u kući Vinke Corogeneri bilo je 38 tanjura od majolike, dok je Dinka Kappograso Kavanjanin imala 14 pari cipela).

Društveni život Splitsana, sklonih »za glendu i smij«, očitovan je raznovrsnim repertoarom oblika: bogate gozbe, vesele priredbe i plesovi u plemićkim salonima, viteški turniri, alke, regate (prva između Splitsana i Makarana), kućne hazardne igre (šah, tom-bola, biljar, karte), karnevalske priredbe i priredbe u doba žetve i jematve te blagdan gradskog zaštitnika sv. Dujma, koji je bio najsvečarskiji prigodom prijenosa svetačkih moći na novi barokni oltar u Katedrali 1770. godine.

Splitsku kulturu Božićeva veže za njen središnji hram — Ilirsku akademiju (osnivač i njen prvi predsjednik Ivan Petar Marchi) i biblioteke s